



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Marts 1956

# PIGTRAAD

Nr. 3



*Mydalsboen.*

# KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

**PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL**

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16).  
Telf.: Om dagen Minerva 1336 om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

*Medlemmer:* Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret der har været bosiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlem.

*Formål:* Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2 nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

## BESTYRELSE

### Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører, Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.  
Næstformand: Militærattache, Fl. B. Larsen, Stockholm.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh. Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund, Ordrup 5075.

Sekretær: Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sidealle 5, Kbhvn. Ø.  
Tria 3101.

### Den øvrige bestyrelse:

Damtoft, Aage E., præst, Vesterbro 76, Ålborg. Fosmark, Johs., overlærer, Redaktør af Pigråd. Slagelsegade 9, 2., Kbh. Ø., Øbro 8537. Holt, Paul, seminarieforsøger, cand. mag., Århus. Jespersen, Otto, landsretssagfører, Søndergade 72, Århus. Johansen, P. A., arkitekt, Bernstoffslunds Allé 80, Charlottenlund. Kjeldsen, K., oberstløjtnant, Odense. Kæraa, Leo, tandteknikermester, Banegårdspladsen, Århus. Leth, O., bibliotekar, Johnstrupsvej 8, Sorø. Loft, Johs., gas- og vandmester, de Mezasvej 18, Århus. Mahler, P. E., førstelærer, Nr. Søby Skole, Nr. Søby, Fyn. Møller, Poul, fabrikant, Skive. Næsted, Børge, læge, Sadolinsgade 9 st. th., Odense. Olesen, Otto W., boghandler, Randers. Olesen, O., kontorchef, Grønnegade 18 A, Herning. Rambusch, H., landsretssagfører, Kongensgade 49, Esbjerg. Schmidt, Otto, prokurist, Kolding. Thestrup, K. (M. F.), dommer, Herning.

## BLADET PIGTRAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

## SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling, St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid 9—16) Minerva 1336.

## REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2. sal, København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

## FORRETNINGSFØRER

Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

## TRYKKERI

Hak Jørgensens Bogtrykkeri, Ejby pr. Glostrup.

Afleveret til postvæsenet den 15. marts

H. P. JENSENS

VOGNMANDSFORRETNING

v/ Einar Jensen

Nykøbing F.

Tlf. 85 39 11

LOLLAND-FALSTERS

AUTOLAKERERI

A/S NYKØBING F. BRYGHUS

A. HENRIKSEN

B. HEILESEN

statsautoriserede revisorer

JOHS. AAEN

Nykøbing F.

Telf. 41

HANS HENRICHSEN & CO A/S

Nykøbing F.

Tlf. 85 27 44

I. LÜTKEN FRIGAST & CO. A/S

Nykøbing F.

Tlf. 85 36 00

SCALA-BIO

Tlf. 85 10 00

Nykøbing F.

EL- K. E. PETERSON

Tlf. Nykøb. F. 132

Tværgade 6

FABRIKEN »GULDBORG«

Nykøbing F.

LOLLAND-FALSTERS  
INDUSTRI- OG LANDBRUGS-  
BANK

Aktieselskab

A/S ESKILSTRUP

Korn- og foderstofforretning  
Falster

Tlf. 18 & 118

## Tanker over et bundt illegale blade

Af Poul Moes

### III

DER stod en firskåren middelalderdrende mand inde i cellen. Han satte sig tungt på briksen, mens han med ærmet tørrede det blod af, der



i striber krøb ned over hans højre kind. Han så ned i gulvet uden at sige noget.

Holger Danske  
19 Februar 45

Sammen med et par unge mænd havde han røvet 200.000 kr. i den lille nordsjællandske by Helsingø. På grund af et ejendommeligt sam-

### Horsens Ekko

mentræf var røverne gået fejl af den lillebil, der ventede på dem, og var i stedet flygtet over markerne. Bevæbnet med jagtgeværer optog

### HVER OTTENDE DAG

byens borgere forfølgelsen. Den lille by var kommet i kog. Under flugten, hvor der blev skudt fra begge sider, strøede røverne pengesedlerne ud

## I DEN TID

for at standse forfølgerne. Snart så de sig indkredset. I fortvivelse skød

den ene af de unge mænd — de var

### I GABESTOKKEN

halvbrødre — først sin broder og derefter sig selv.

Nu sad den tredje røver i cellen og så ned i gulvet. Han var bevogtet

## Information

af en pensioneret overbetjent, der eftertænksomt stod og pillede i sit grå fuldskæg.

Det blev mig, der først brød tavs-

*Yverne Meninger*

heden og fik fangen til at rette sig op:

— Hvad er her foregået?

## KAMPEN

Han tørrede påny blod af ansigtet og sagde:

- Der står større folk bag.
- Hvem?

## KAMPENS VES

- Værnemagten.
- Er De da i tysk tjeneste?
- Jeg er marinevægter.

### KIRKELIG

### PRESSETJENESTE

Først nu var det, som om den gam-

le overbetjent blev klar over, at jeg var gået med ind i cellen, da nogle tørvearbejdere afleverede fangen til

## KIRKENS FRONT

ham. Da han hørte, hvem jeg var, bad han mig om at forsvinde.

I den lille retsbygnings forhal stod

### KOMMENTAR

en klynge af de mænd, der havde fanget røveren, og hvoraf nogle i deres retfærdige harme nær havde slået ham ihjel under transporten. Jeg

*Rovkast*

stillede et enkelt spørgsmål. Ingen af dem så på mig, men alle andre steder hen. På nogle få sekunder stod jeg alene midt på gulvet. Det

## KRIGSHUMØR

var en mærkelig kold fornemmelse

## INDHOLD:

|  | Side |
|--|------|
| Tanker over et bundt illegale blade            | 51   |
| Af dagens post .....                           | 57   |
| Ene kvinde i Ryvangen .....                    | 59   |
| En forpligtelse at hjælpe<br>Invaliderne ..... | 63   |
| Fra Sigurd Hoel til Remarque ..                | 63   |
| Dagbogen fra Dachau .....                      | 72   |
| Mindet om ofrene lever videre ..               | 72   |



fjerner rust -

løser skrue -

beskytter mod rust -

Anvendes i over 500 danske virksomheder



# THOR

*DEN BEDSTE VASK*



TELF. ÆGIR 4001  
(fyrre-nul-et)

## A/S KEMITHOR

THOR'S KEMISKE FABRIKKER A/S

THORAVEJ - KØBENHAVN NV

### REOFON

Kongelysvej 21, Gentofte  
Tlf. Gentofte 3150

### CARL JÜRGENSEN

Elektromotor- & apparatfabrik A/S

Brohusværk

Gentofte

at blive anset for at være i tysk tjeneste. Men jeg forstod dem. De kunne af gode grunde ikke have nogen anelse om, hvor jeg kom fra.

Udenfor byen var marken dæk-

## AKRITIKUS

ket af 200.000 kr. i sedler. Man var gået i gang med at samle dem op. Der manglede tilsidst kun 50 kr., som måtte være blæst væk.

Endnu ud på aftenen lå de to unge

## kritisk MÅNEDS-REVU

røveres lig på marken dækket af en sæk. Det viste sig, at den ene af dem var marinevægter, og at den anden samme dag havde været i København for at blive engageret hos tyskerne.

### KULSVIERNES

#### NYHEDSTJENESTE

Atter en gang fortalte duplikatoren sandheden.

\*

JEG så nu ikke mere duplikatoren, men var flyttet til en anden provinsby, hvor jeg boede i et hus, hvis ejer var gået under jorden. Nu

## KURER

var det blevet mig, der modtog blade til distribution — indtil der kunne organiseret trykkeri på stedet.

Vi var inde i marts 1945. En morgen ved 6-tiden vågnede jeg ved det

## Kurere.n.

brag, det gav, da Gestapo sprængte entredøren. Min første tanke var de 300 numre af Studenternes Efterretningstjeneste, som lå ovenpå radiatoren. De var kommet aftenen før. Hastigt smed jeg pakken ned mellem skrivebordet og væggen. Nedenunder stormede tyskerne med tunge trin gennem stuerne.

## KUREREN.

Jeg stod i pyjamas på øverste af-sats, da de nåede trappen. Med en maskinpistol i ryggen og med op-



rakte hænder blev jeg ført ind i mit værelse.

Der var en halv snes mand, og selvom skrækken fik mine tænder til at klapre, så jeg med forundring, at de alle var synligt nervøse. Hvad



de havde ventet at finde, ved jeg ikke. Bag dem stod en mørkhåret kvindelig tolk — en dansk pige!

En vagt, der var efterladt nede, kom løbende op med et fund, han

## Røbenhavn

havde gjort — en luftbøsse tilhørende husets 14-årige søn.

Hvad det var?

Jeg følte en næsten hysterisk trang til at le, fordi ordet luftwaffe lå mig på tungen. Jeg tav og viste ham



med rystende hænder, hvad det var.

Udenfor huset holdt to Opelvogne. Fem minutter efter kørte vi til en konfrontation i nabobyen.

## LAND & BOEN

På en bakketop påkørte den vogn, jeg sad i en høne — og i det klare morgenlys dalede en sky af hvide

fjer ned over den grågrønne vogn.

Afhøringerne var lange og besværlige, men ved brug af tolken var det muligt at vinde tid til svarene. Til sidst mærkede jeg, at det gik.

## LAND OG FOLK

De var blevet venligere — jeg var jo ikke husets ejer.

De sendte mig endda hjem i en vogn. Jeg tumlede ind i min seng — og sov bevidstløst. De 300 numre af S. E. lå stadig bag skrivebordet

### LEONI'S

#### NYHEDSTJENESTE

\*

NÅR jeg siden tænkte på, om Nvort arbejde med disse blade havde nogen betydning, husker jeg altid nogle ord, en gammel dame på et alderdomshjem sagde til mig.

— Her ligger jeg og er magtes-

## MORGENBLADET

løs — kan intet gøre, men disse har været mig en stor trøst.

Og frem under hovedpuden halede hun et bundt illegale blade.

— De siger mig, fortsatte hun, at livet igen bliver værd at leve, hvis

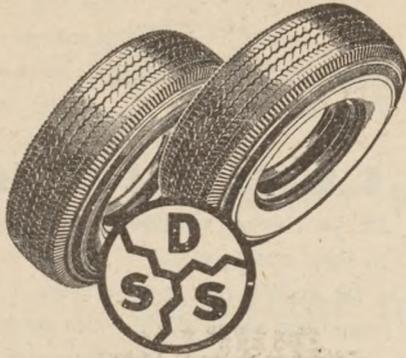
## Morsingboen

jeg får afslutningen med. Den lykke kom hun ikke til at opleve.

For os, der lavede bladene, var det let. Vi skrev jo bare om de resultater, de andre opnåede.

\*

Inde i kammeret lukker den 9-årige gabende regneheft. Hun skal i seng nu. Selv sidder man med bunken af blade og binder omhyggeligt båndet om igen. De skal gemmes. De er trods alt et minde om en tid, der lærte en noget om både mennesker og aviser.



*det nye*

# MICHELIN

S. D. S.

**Slidstærkt - Driftsikkert - Smidigt**

*og så er det STØJFRIT!*

MICHELIN GUMMI COMPAGNI A/S - INDERTOFTEN 7 - KØBENHAVN, VANLØSE - DAMSØ 8448

## SKANDINAVISK AUTOMOBIL UDSTYR

FORCHAMMERVEJ 11

KØBENHAVN V

**CHR. KROGH**

Tlf. C. 2006

Norsvej 6 A. Tlf. C. 2006, Kbh. V.

**KAI OTTOSSON**

EKSPORT — IMPORT — AGENTUR

Platanvej 21

København

**ERDR. E. & O. BORREGAARD**

Retortvej 26, Valby

**Dansk Smede & Maskinarbejderforbund**

V. Søgade 4

**ALLIANCE**

ELEKTRISK INSTALLATIONS

AKTIESELSKAB

Østerbrogade 54 C.

Kbhvn. Ø.

**Nordisk Kulsyrefabrik**

Aktieselskab

Gl. Køgevej 7

Valby



**MULDVARPEN**

NATIONAL FRONT  
Skanderborg

NATTENS NYHEDER

NIELS JYDES BREVE

**29. AUGUST**

**1944**



**NY-DAG**

NYHEDS & TIENESTEN

**NYT**

*nyt fra*  
**NORDEN**

*Nyt*  
FR. SOMMERHOLM

**NY-TID**

*Ny Tid*



**OBSERVER**

**OK**

ORIENTERING FOR HASLEV

PAA FALDEREBET

★ partisan ○

**PIONEREN**

**PLOVEN**

**QUOD** FELIX  
*Nyheds*  
BREV

**RADIO-NYT**

**PATRIOTEN**

**RAMBUKKEN**

**RANDERS FRONTEN**



*Revolution*  
**REVOLUTION**

**ORIENTERING**  
**RINGEN**

**ROSKILDE KUREREN**

**SABOTAGE**



SIDSTE NYT

**S.I.T.** *Höbenhamerbudstikken*

**Sjællands-  
KUREREN**

**PLOVFUREN**

SKJERN-  
BUDSTIKKEN

**SLESVIGSK  
FRONT**

SOLIDARITET

**STAFETTEN**



# P. HERHOLDT JENSENS AUKTIONER

HAMMERICHSGADE 14

KØBENHAVN V.

## G. MATTHIASSEN & CO.

Amerikavej 20, V.

## DANSK EL-SERVICE

Jens P. Bendsen  
Limfjordsvej 54, F  
Fasan 1600

## JAN de JONGH A/S

St. Kongensgade 55  
København K.

## I. GOLDSTEIN & SØN

Vimmelskaftet 43

København K.

DERES  
SIKKERHED



PENSIONS  
OG LIVS-**FORSIKRING**  
**TYLTHULE**

# BAADH & WINTHERS EFTF.

KØBENHAVN K.

## PFAFF SYMASKINER A/S

Importør:

P. F. JENSEN & CO.

INDUSTRIBYGNINGEN

VESTERBROGADE 1, V.



# FLUGFÉLAG ÍSLANDS HF

## De danske Mejeriers Fællesindkøb

A. m. b. a.

St. Kongensgade 110

København N.

## Otto Christensen & Kaj Sørensen

Civilingeniør — Entreprenør

C. F. Richsvej 71

København K.

# FORNUFT

Studenternes Efterretningstjeneste

## Sydvestsjællands UGEBLAD

THE MAN IN THE STREET

## TIDEN

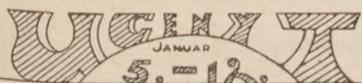
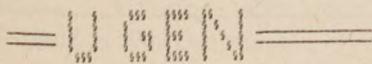
TIDENS  
~ STEMME



## Tidens Tegn

## TRODS ALT

## 17 UDKIGGEN



## UGENS nyt

## UGEPOSTEN

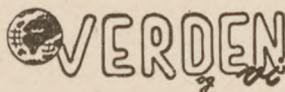
UNDERGRUNDSPOSTEN

## UNGDOMMENS RØST



## Vejen frem -

## VENDERVAGT



## VESTJYDEN

VIBORG STIFTS

*illegale* TIDENDE

Ethvert brev bør forsynes med vore smukke mærkater i farve-tryk.

Vi har to at vælge imellem:

1. Bernadotte-mærkatet med hans billede.
2. Kammeraternes Hjælpefonds mærkat.

Begge mærkater foreligger i ark med 25 stk. a 10 øre og fås ved at indsende beløbet til giro 780, Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, København K.

De indkomne beløb går til fondets hjælpearbejde.

## DACHAU-KLUBBEN

afholdt ordinær generalforsamling torsdag den 23. februar i Admiral Gjeddes Gaard. Formanden aflagde en fyldig beretning om arbejdet i det forløbne år og trak linierne op for klubbens fremtidige virke. Der vedtoges en del lovændringer. Valgene til bestyrelsen var alle genvalg.

Generalforsamlingen, der var velbesøgt, foregik under hyggelige og kammeratlige former.

## Af dagens post

Gode ven!

Jeg er nu på hospital for 10. gang siden vor hjemkomst fra tyske kz-lejre. Det er en febersygdom, jeg har pådraget mig. Den kommer med jævnlige feberanfald og diarré. I året 1955 var jeg på rigshospitalet hos dr. med. N. N. indlagt 3 gange, men der er ikke håb om, at dette bliver bedre.

Jeg mener, det er godt for dem, der støtter »Pigtraad« ved annoncer eller abonnement, at de ser, der stadig er sygdom til blandt tidligere kz-fanger.

S. fra Aarhus har ligget her på hospitalet i 1 år.

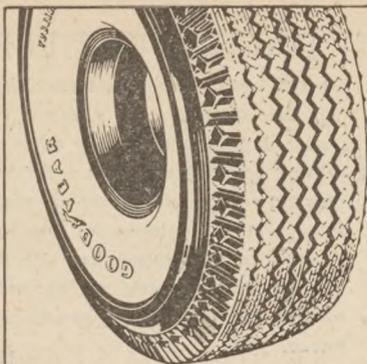
Her har jo ligget mange af de tidligere kz-fanger.

Nu sendes du de bedste hilsener!

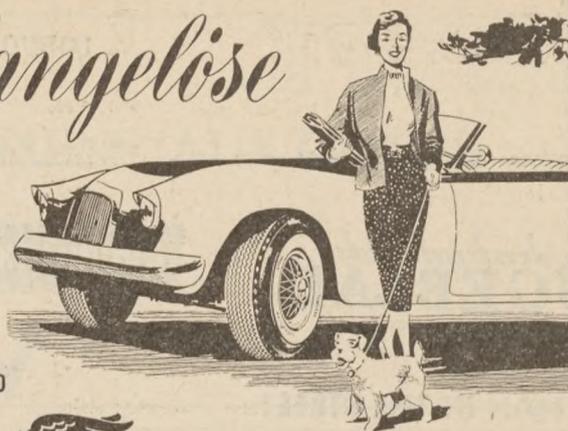
Din S. R.-A.

## Tidligere Buchenwaldfanger

På opfordring af den internationale Buchenwaldkomité agter man at afholde et kammeratskabsmøde i Buchenwald/Weimar i løbet af april/maj måned 1956. Indtil et halvt hundrede tidligere danske fanger eller deres hustruer kan deltage. Enkelte andre udenforstående kan evt. deltage på turen. Nærmere oplysninger fås hos overpolitibetjent Poul Larsen, Strandparksvej 9, Brøndby strand, tlf. Brøndbyvester 443.



*Slangeløse*  
*dæk*



FÆRRE PUNKTERINGER EKSTRA SIKKERHED

**GOOD  YEAR**

**Emil Hertz & Co.**

**(Kul)**

Vestervoldgade 90

København V.

**GUNNAR P. ROSENDAHL**

Rådgivende civiling. f.r.i.

Søager 51 . Gentofte

Tlf. Gentofte 6171

**F. C. SCHULTZ & CO.**

Civiling. & entreprenør

Slotsalléen 17

Klampenborg

**SV. AX. LOMHOLT**

Centrumgården 432

Vesterbrogade 6 D, Kbh. V.



**Continental**

**Nordisk Ulykkesforsikrings - Aktieselskab af 1898**

Grønningen 17 — København K.

**Tage Peetz & Co.**

Chr. Brygge 22

København K.



Verdensrejsebureauet  
WAGON-LITS  
COOK  
Vesterbrogade 1

## DÆKKO

Presenning Kompagni A/S

Glentevej 49—51  
Århus — Ålborg  
Herning

Ægir 5051 — 5053  
Nykøbing F.  
Horsens

København NV  
Esbjerg — Odense  
Rønne

**BRDR. JØRGENSEN**  
Elektrom. etablisement  
Hejrevej 39 . NV  
Ægir 2727

## AERO-NORD A/S

**RICHMOND**

**DAHLERUPSGADE 1**

**KØBENHAVN V.**

Byen 850 — Byen 4970



Drejermester  
**HANS KROGH**  
Schönbergsgade 8

**BÆKHØJ & CO.**  
Kompagnistræde 20  
København K.

**A. MEJLØ & C O.A/S**  
Mosedalvej 15 . Københ.-Valby  
Tlf. Valby 6112 og Valby 4337

**K. B. LARSEN**  
civilingeniør  
Frederiksgårdsallé 4  
København F.  
Tlf. Fasan 1072

## A. RINDOM

**KAMPMANNSGADE 2**

(Shellhuset)

**København V.**

## FERD. ANDERSEN & CO.

**Nytorv 5 København K.**

## ADOLPH WULFF A/S

**Industrihuset**

**Gothersgade 14**

**København K.**

## VALDEMAR CRONE A-S

**Klosterstræde 23**

**København K.**

Lone er født i Polen af danske forældre. Faderen var ingeniør ved en stor cementfabrik, men da krigen truede, måtte han forlade det hele, kun ganske lidt fik de med sig, da de slog sig ned her i København. Mens de levede her, havde de ofte polske flygtninge boende. Lone, der var ganske ung, kom først på efterskole på Stevns, og sammen med en kammerat herfra kom hun senere til Snoghøj Gymnastikhøjskole, hvor hun var elev i sommeren 1938. Her sluttede hun sig især til nogle norske elever, som hun blev ved med at skrive sammen med. Lones mor sagde engang til mig, at det, Lone havde oplevet på Snoghøj, havde betydet meget for hendes afgjorte vilje til at være fuldt og helt med i frihedskampen og havde givet hende kraft og mod til at holde ud i det store og utrolig spændende arbejde.

Efter 9. april blev det mere og mere farligt at huse polske flygtninge, og under trykket af hele voldsregimentet og tyranniet fra tyskernes side gik hun under jorden.

Af uddannelse var hun fotograf, og hun har ofte med sit apparat været til tjeneste for illegale formål. Hun var med i de mest aktive modstandsgrupper og arbejdede en tid for Citronen og hans fæller, og gennem sit arbejde her traf hun ham, hun senere giftede sig med Lucian Maslocha.

Blandt modstandsfolk blev han kaldt den lille polak. Han var førstestyrmand i den polske flåde, da han blev fanget af tyskerne i Warszawa. Han kom i

tysk koncentrationslejr, søgte at flygte, blev såret og fanget, men forsøgte i 1942 igen at flygte, og denne gang lykkedes det. Gennem hele Tyskland flygtede han her til Danmark og satte sig herfra i forbindelse med England og rejste flere gange derover for at få oplysninger. Han var da chef for engelsk-amerikansk spionage i Danmark. De kan tænke Dem, at det var et yderst farligt job. Men det var et meget betydeligt arbejde, han udførte i den danske efterretningstjeneste. Mange af de første særmeldinger i radioen var rettet til ham. De tre unge mænd, der dannede hans gruppe, rejste rundt i landet og oprettede efterretningscentraler, og hver uge førtes rapporterne a jour og gik til England.

Efterhånden blev det farligere og farligere også for Lone, der var med i dette arbejde, og hun måtte flygte til Sverige. Men herfra rejste hun flere gange til Danmark for at hjælpe med i efterretningstjenesten. Snart var hun blond, snart mørk, altid under falsk navn. (Hendes dæknavn var forøvrigt Inge Sørensen, har jeg senere fået at vide.) Enhver kan tænke sig, hvor nervepirrende og opslidende det har været, og hver tur over Øresund var dødsensfarlig. Det viste sig også, at hun altid bar en giftkapsel på sig.

Nytårsaften 1944 blev Lone gift med Lucian Maslocha. De blev viet i den katolske kirke i Bredgade, og efter vielsen kom de til at bo hos en arkitekt i Gentofte. De boede oppe på en

kvist, og da man vidste, hvor efterstræbte de var, var det hele blevet indrettet, så de kunne flygte, hvis det blev nødvendigt.

Der var høje skrånede hele vejen langs væggen, så de derinde skjult kunne løbe hen til en skakt og derfra komme ud. Men det kunne alligevel ikke redde dem, da Gestapo kom efter dem. Man ved endnu ikke, hvem der har stukket dem, men natten mellem den 2. og 3. januar, altså kort efter deres bryllup, kom 15 mand og omringede huset. De ringede det aftalte, hemmelige signal på døren, og det fik arkitektfruen til at lukke op.

En af Gestapomændene skød gennem døren og ramte Lones mand, da han sad på sengekanten og var ved at klæde sig på. Da man fandt Lone, var hendes giftkapsel tømt, men skønt hun altså sikkert var død, da Gestapo trængte derind, tømte de rå bødler i raseri en maskinpistol i hende, så hendes ryggrad bogstavelig talt var skudt over. Så vikled de hende ind i et tæppe, slæbte hende ind i bilen og smed liget af i Ryvangen. Her fandt man det i juni 1945, og her ligger hun nu begravet i Mindelunden.

Lones mor, der har fortalt mig dette, var et sjældent tappert og uforfærdet menneske, og hendes nærmeste familie har som få været meget aktivt med i frihedskampen. Hendes mands død skyldtes indirekte tyskerne, og sønnerne har været i koncentrationslejr.

Da jeg lærte hende at kende, sad hun tilbage med savnet, havde mistet så meget og of-

Herremagasinet  
**REGENT**  
Vesterbrogade

**UNIONKUL A/S**  
Vimmelskaffet 42 A  
København K.



Lakrids A/S  
København F.

Bernhard Bangs allé 51—53  
Gothåb 7501

**AAGE MONIES**  
Civilingeniør

Hans Jensensvej 29  
København  
Hellerup

**KØBENHAVNS  
SALATFABRIK**

Strandboulevard 130  
København Ø.

**CARL RØNNEBERG**  
Civilingeniør M. Ing. F.

Tinglevvej 16  
GENTOFTE  
Tlf. Gentofte 6590

## DROST & RYE PETERSEN

HEIMDALSGADE 6 . N  
C. 7370

## STÜRUP & PROSCH-JENSEN A/S

Ingeniør- og entreprenørfirma  
Mitchelsgade 23 — København V.

Aktieselskabet

## Dansk Dammann Asfalt

Amaliegade 15 — København K.

## *E. Fuglsang-Madsen*

TEKLAVEJ 44 — KØBENHAVN NV

ret så meget. Men aldrig hørte man hende klynke eller klage af den grund. Hun sagde bare flere gange: »Men det *må* ikke være forgæves — det ville være det sværeste at bære.«

Vi vil mindes Lone som en af Danmarks stolte døtre og takke hende for hendes uforfærdede indsats. Allerbedst viser vi vor taknemlighed over for hende og de andre gode dan-

ske, som gav deres liv for Danmark, hvis vi nu i det daglige arbejde, i hele vor holdning til nutidens problemer, føler os forpligtede og handler sådan, at vi kan være det bekendt over for dem, der uden vaklen gav det største for det, de havde kært — det må ikke være sket forgæves.

Henriette Riskær Steffensen

## En forpligtelse at hjælpe invaliderne fra k-z-lejrene

*Håndslag fra dagspressen.*

Den henvendelse, som Kamraternes Hjælpefond har foretaget til regeringen for at få erstatningsspørgsmålet til skadelidte fra de tyske koncentrationslejre taget op til fornyet behandling, har som ventet fået en velvillig modtagelse i dagspressen.

Alle de store dagblade har givet sagen en ret fyldig omtale. Dagens Nyheder har således bragt en hovedartikel under *Aktuelt i Dag* samt i en anden artikel omtalt henvendelsens hovedpunkter.

Information har behandlet sagen mest selvstændigt. Det sker i en leder af redaktør Børge Outze på forsiden. Han kalder den: En forpligtelse.

Alene i overskriften rammer han sagens hovedkerne. Han slutter iøvrigt med følgende bemærkninger:

»Og der kan komme det gode ud af henvendelsen, at politikere og de embedsmænd, som får med sagerne at gøre, allerede nu gør sig klart, at trods erstatningsloven og trods det meget

store hjælpearbejde, som modstandsbevægelsens egne folk har igangsat og holdt gående i efterkrigsårene, er problemerne *ikke* løst, ja, de er end ikke overskuelige.

Forklaringen er den, at man både i 1946 og ved den fornyede undersøgelse i 1950, som man kunne takke læger iblandt de tidligere fanger for, har savnet

erfaring. Vi har, heldigvis, ikke i Danmark erfaring for, hvordan det senere i livet går mennesker, som har været døden nær af sult.

Man behøver, som sagt, ikke at støbe hele erstatningsloven om. Men nogle ny bestemmelser kommer man ikke udenom, hvis man erkender sin forpligtelse overfor de kvinder og mænd, som ofrede noget for at sikre landets fremtidige eksistens. Bemærkningen om tidlig aldersrente peger på, at man bør tænke langt frem. Der er al grund til at frygte, at dage, der var som år, ikke blot betød år, taget fra ungdomstiden, men også en afkortning af manddomstiden. Der er endvidere, og det kan blive sørgeligt aktuelt, grund til at frygte for tidligere fangers skæbne under skærpet situation på arbejdsmarkedet.

Så politikerne bør læse henvendelsen opmærksomt igennem og tage skridt til at vedstå forpligtelsen.«

## Fra Sigurd Hoel til Remarque

Forfatteren og kritikeren Hans Jørgen Lembourn har i en tidligere artikel i særlig grad skrevet om, hvordan frihedskampen afspejler sig i dansk og norsk litteratur. I denne artikel kommer han i særlig grad ind på romanen og skuespillet.

Det blev en forfatter fra trediverne, der skulle skrive den første store roman om besættelsestiden: Sigurd Hoel med »Mødet ved milepælen«. (1947). Selv om bogen bringer en række intense skildringer af modstandsbevægelsens kampe mod de norske nazister, er den ikke i første række et forsøg på at skrive historie om besættelsestiden eller at hylde kampen for friheden, men er derimod et billede

med dybt perspektiv af frihedsfolkernes samvittighed, af hele den demokratiske verdens samvittighed — hvorfor svigtede så mange af vore egne? Havde vi ikke selv en stor del af skylden derfor? Det er dette ubarmhertige og skæbnesvangre spørgsmål, Hoel stiller, eller lader sin hovedperson, en fyrreårig norsk jurist, stille sig selv nogle år efter befrielsen. Herved bliver »Mødet ved milepælen« ikke



## LØVENS KEMISKE FABRIK

Leo pharmaceutical products

## HJALMAR JOENSEN A/S

OFFSET-TRYKKERI — KARTONNAGEFABRIK

PRAGS BOULEVARD 45

KØBENHAVN S.

## Cyclecompagniet A/S

FINSSENSVEJ 82 . KØBENHAVN F.

### BRØDRENE HENZE

Strandlodsvej 15  
København S

### F. KIERULF-LANGE

St. Kannikestræde 18  
Tlf. Palæ 2012  
København K.



## WILH. JØRGENSEN A/S

Østergade 59 — København K — C. 10.674

blot en bog om fortiden, men en appel til fremtiden, og den situation vi er i nu: vi har alle skyld i det, der sker, også en ny krig. Bogen slutter med disse ord:

*»Vågn op! Vi må løse det nu! Vi må se det nu! Vi må forstå det nu — ellers forstår vi det aldrig, eller opstår det samme en gang til, større og værre end forrige gang. Og en dag vågner en sløv, søvnløse menneskehed halvt op, gnider sine øjne og siger: Hvad er der nu?»*

*Det kan være dagen før, verden går under.«*

Hvorledes er Hoel kommet til det resultat? Bogens fortæller nedskriver i tiden under og lige efter besættelsen dels sine erindringer fra sin ungdom, og dels hvad der sker for nu.

Det har undret ham at så mange af hans studenterkammerater fra 20ernes Oslo under besættelsen sluttede sig til nazismen — er der noget, der taler for, at der allerede i deres ungdom var forhold, som disponerede dem for deres senere ulykkelige beslutning? Og har han også selv, når det kommer til stykket, en skyld? Skønt han blir kaldt for den »pletfrie« og har gjort en utvetydig indsats i frihedskampen?

Svaret blir et afgjort: Ja. Med en blændende dygtig psykologisk analyse, med en fuldkommen teknik og med megen visdom borer Hoel sig ned i de senere nazisters skæbner — og i sin egen. For at tage et eksempel: Hans Berg, en bondestudent, indelukket, vanskelig at omgås, havde en far, der var religiøs fanatiker, og som med stokken tvang drengen til at

krybe hen til kristusbilledet og bede det om tilgivelse — og senere, da Hans blev voksen, med denne sadistiske behandling tvang ham til at krybe ind i nazismen. En anden af fortællerens studenterkammerater, en mediciner, ender som stikker og tager fortælleren til fange og underkaster ham tortur. Det viser sig, at fortælleren selv bærer den meste skyld herfor; i sin ungdom svigtede han den eneste kærlighed, han nogensinde har haft, fordi pigen, Kari, skulle have et barn, som han ikke turde tage ansvaret for — hun gifter sig i stedet med medicineren og bilder ham ind, at det er hans barn. Men han får lidt efter lidt mistanke, og et stadigt voksende had til fortælleren får ham til at blive nazist, den dag han hører at fortælleren arbejder i modstandsbevægelsen. Barnet opdrages til hirdmand, den norske form for hipo, og den dag han møder sin far uden at vide det — angir han ham.

Inde i bogens djævelske tragedie har Hoel anbragt en af de reneste og mest yndefulde kærlighedsfortællinger, man mindes at have læst, men også den lykke går i stykker — på grund af fortællerens svaghed.

Bogens symbolske pointe er, at ingen kan unddrage sig ansvaret for dem, der svigtede — og husk det i dag, hvor den samme tragedie måske igen skal spilles.

Af yngre norske forfattere må nævnes, Sigurd Evensmo, som i »Englandsfarer« har skildret en nordmand, der flygter til England for at kæmpe i den norske hær, og Asbjørn Sundes skrev i »Menn i mørket« om sine ople-

velser som storsabotør. Begge bøger ligger i kvalitet betydeligt over de tilsvarende danske, og særlig Evensmo har senere vist sig som et betydeligt talent.

Dansk dramatik kan opvise tre betydelige skuespil om frihedskampen, Kaj Munks »Niels Ebbesen«, Kjeld Abells »Silkeborg« og Leck Fischers »Fron-ten«.

Kaj Munk begyndte at skrive på sit stykke i 1941 og drog derefter rundt med det til landets forsamlingshuse. Det udkom i 1943, blev straks forbudt, men forinden havde man klogeligt sørget for at fordele 1500 eksemplarer. Det blev læst i mange gange 15000 hjem.

»Niels Ebbesen« hører til Kaj Munks bedste skuespil, og det er en sandfærdig beskrivelse af det, der er typisk for os — og på en måde også vores adelsmærke — at vi er længe om at bestemme os, og når vi endelig gør det, haler vi vores skepsis med ind i beslutningen. Niels Ebbesen starter ikke som frihedskæmper, nej, han følger loyalt den politik, der dekretes fra oven, og som plejer at gå ud på at vente og se! (Det er ikke uden grund, at vores nationale sagnhelts, Holger Danskes, skæg er vokset fast til bordet). Selv da Niels har dræbt grev Gert, er der en uro, en skam, i hans blod, for det var mord og ikke åben kamp. »Der er blod på mit ærlige skjold. En plet på mit skjold og på Danmarks«, siger han. Vi blir aldrig aldrig fanatikere, selv om vi tager os sammen til at jage kullede grever, når de har plaget os tilstrækkelig længe.

Kjeld Abells »Silkeborg« blev

**RALPH M. MOGENSEN**

Civiling., M. ing. F.  
Niels Brocksgade 4  
Tlf. 7830

**A/S ANTON BERG**

Fabrik for kvalitetsvarer  
Chokolade, konfekturer  
& marcipan  
Teglværksgade 31, Kbh. Ø.

**H. I. WEHLE**

Esplanaden 28  
København K

**O. W. IVERTSEN**

Tuborg Havn — Hellerup  
Tlf. Helrup 7502-7505



**KYRSTING & KNUDSEN**

Elektromotorfabrik  
224 — Ålekistevej — 226  
Vanløse

# Firestone

**JØRGEN SCHJERBECK JUN. A/S**

Frederiksholms Kanal 3

**Almindelig Grundejerforening**

Aktieselskab  
Vester Voldgade 100  
København V.

*Knud Lous*

ST. KONGENSGADE 110 — KØBENHAVN K.

**EXPORT OFFICE**

**NOR GOODS LTD.**

63, STUDIESTRÆDE  
COPENHAGEN  
DENMARK

**ERNST C. LOHSE & CO.s EFTF.**

NØRREVOLDGADE 6  
Minerva 2561  
København K.

*Murermestre P. Holm & Søn*

Onsgårdsvej 37  
Tlf. Helrup 1291

**Dansk Elektrokul Industri**

Klingseyvej 6, Vanløse  
Telefon Damsø 3132

opført 1946. Stykkets helt, lille Ulrichsen, er modstandsmand, men Abell har ikke alene digtet en hyldest til ham, men nok så meget brugt sit bid til at satirisere over den danske fredspolitik op til 9. april. Mærkeligt nok er stykkets anden helt en tysker, antinazist, af dansk oprindelse.

Men det har sine grunde. Gennem beskrivelsen af ham, får Abell lejlighed til at sige nogle bitre sandheder om os selv. Til Git, som tyskeren elsker, men som er svag og i trediveerne sympatiserede med nazismen og nu er tilhænger af passiv modstand, siger han: »Hvis det morer dig, kan jeg sagtens præsentere dig for en række af dine udtalelser og meninger fra den lykkelige fredstid, da fru Germanias titusinde tons graviditet ikke vakte foruroligende opsigt.« Et andet sted siger han: »Jeres ungdom kæmper for jer, men kæmpede I for den.« Som disse to replikker antyder, er »Silkeborg« noget af et arsenal med hensyn til hårde og hurtigt ramrende anklager mod den politiske svaghed og vankelmodenhed (eller måske rettere umodenhed), som prægede os, ind til modstandskampen satte ind, og som bar en stor del af skylden for nazismens alt for gode vækstmuligheder.

Leck Fischers »Fronten« er mere skematisk end »Silkeborg«, mere direkte og nøgtern. Miljøet er middelstanden, faderen er lokomotivfører, han ønsker rolige forhold frem for alt, sønnen er sabotør, og datteren er forelsket i en tysk soldat. I denne rolleplacering ligger åbenbart, hvordan konflikten må ud-

arte. »Fronten« gir med sin enkle og klare beretning om en typisk tragedie et anskueligt billede af forholdene dengang.

Ligesom i Norge og Danmark var det også i Frankrig først og fremmest lyrikerne, der skrev for og om friheden. Samtidig med at mange digtere engagerede sig i kampen, skiftede også verseformerne til en vis grad karakter, idet en mere melodisk tendens kom frem — måske fordi det franske folk i stor udstrækning sang på de digte, det fik. De berømteste blev skrevet af Louis Aragon i de to samlinger »Le Crève-Coeur« og Les Yeux d'Elsa«. Knapt så populær, men af større litterær kvalitet var Paul Eluards »Au rendezvous allemand« og »Poésie et vérité«. Også Pierre-Jean Jouve's to samlinger »Prisonnières« og »Liberté chérie« må nævnes som betydningsfulde.

Selv om mange franske skribenter var på den gale side, kom der også en strøm af gode og dårlige romaner om frihedskampen — det vil være umuligt her at bringe en oversigt. Jeg kan ikke gøre andet end nævne den forfatter, som jeg personlig synes bedst om som beretter om krigen: Paul Vialar. I det store ottebinds værk, »Døden er en begyndelse«, som spænder over tres år af Frankrigs historie, gis blandt meget andet en intens, brændende beskrivelse af krigen og en modstandsgruppes oplevelser. Vialars vil blive stående som et hovedværk i fransk litteratur — og dermed i den vestlige verdens.

Til slut skal endnu en roman omtales, som, selv om den falder lidt udenfor denne oversigt

over modstandslitteratur, aldrig kan glemmes af dem, der på deres krop har oplevet nazismen. Det er Erich Maria Remarques »Livets gnist«. Denne rystende beretning om livet i en tysk koncentrationslejr og om befrielsen er mere end en bog, mere end et litterært arbejde, det er et testamente skrevet af det bedste i mennesket, skrevet for at vi aldrig skal glemme, at det lykkedes dengang under hitlerismens bestialske udfordring til livet, at overleve og vandre ud af lejrene med en ny tro på tilværelsen. Den vestlige verden er atter ude i en lignende udfordring, og Remarques bog kommer i rette tid med sit budskab om at holde ud, for humanismen vil dog altid sejre.

Der kunne siges meget om de litterære dyder i denne bog, dens sikre, magtfulde stil, dens spænding, dens kloge replikker, men det blir altsammen så lidt, når man tænker på den tro på mennesket som individ, tro over alle grænser — og det er jo nødvendigt, at troen går ud over alle tilsyneladende mulige grænser — som denne hvidbog over åndens sårbare, men aldrig besejrede styrke beretter om.

*Hans Jørgen Lembourn.*

P. S. For en ordens skyld skal det siges, at denne oversigt over modstandslitteratur der er givet i disse to artikler, naturligvis ikke prætenderer at være udtømmende. Den kan højst give udtryk for, hvilke værker jeg selv har haft mest ud af at læse, og en anden kritiker ville utvivlsomt nævne andre bøger og undlade nogle af de her omtalte.

**SØREN ABRAHAMSEN**  
Rådg. ingeniør, M. af I.  
Rosenvangsallé 52 . Århus 4 02 06

**HILMER B. KRÆMER**  
Murer- og entreprenørfirma  
Frederiksgade 1 AARHUS

**GUNNAR FRANK**  
Murermester  
Kirstensvej 11 Aabyhøj

**ANTON C. NIELSEN**  
AARHUS

**BRDR. JAKOBSEN**  
Chokolade & frugt en gros  
Eckersbergsgade  
Århus

**AARHUS**  
**FRAGTMANDSCENTRAL**

**A/S HANS SCHOURUP**  
Århus

**BRDR. KOFOED**  
Stenhuggeri  
Tlf. 2 24 09 Århus

**BANG & PINGEL**  
Århus

**FRODE THINGSIG**  
Søndergade 10 Århus

**W. Hartmann-Petersen**  
Ingeniør & entreprenør

Lyngbyvej 3

Århus

**A/S CHR. FABER, Århus**

Aktieselskabet  
**BAGERNES RUGBRØDSFABRIK**  
Århus

**SCT. NICOLAUS KILDE BRØNDANSTALT**  
Århus

Revisor **A. Busch Sørensen**  
Lille Torv 6 Århus

**CERES GLYCOSE**

Aktieselskabet  
**METRO**

Århus — Tlf. 2 28 55

Fabrik for tekniske måleinstrumenter

**Århus Kul & Koks Import**  
S. WARRER A/S

*Kampmann, Møller & Herskind*  
Aktieselskab

Århus

Aktieselskabet  
**AARHUS SAVVÆRK**

**A/S F. BÜLOW & CO.s EFTF.**  
Trøjborgvej 8 Tlf. 6 96 66 Århus

»**TARANTELLA**«

Restaurant  
Aarhus-Hallen

**JOHS. JEREMIASSEN**  
malermester

Nørreport 16 Aarhus  
Tlf. 2 21 33

Murermester  
**ANKER JAKOBSEN**

Dalgas Avenue 43 Aarhus  
Tlf. 2 04 88

**C. HOFMAN & CO.**  
Jern- & stålforretning  
Aarhus  
Sønder Allé 35-37

**TH. PEDERSEN & SØNNER**  
Frederiksgade 74 . Aarhus

**N. C. NIELSEN**  
Manufaktur en gros  
Aarhus

**C. CLAUSEN**  
**DAMPSKIBSREDERI A/S**  
**AARHUS**

Telegr. adr.: Skibsclausen  
Tlf. 3 28 44

**Det Danske Trælast Kompagni**

Aktieselskab

Aarhus

Revisionsfirma

**M. Glytting & M. Blokdal-Pedersen**

**JULIUS KYSTERS EFTERFØLGERE A/S**

Aarhus

**Aarhus Kul Kompagni A/S**

Tlf. 2 01 33

**AARHUS**

**M. Seest Maskinfabrik A/S**

Aarhus

**Jyllands Papir-Værk A/S**

**AARHUS**

*Arbejdernes Produktionsforening A/S*

**AARHUS**

**A/S AARHUS FLÆSKEHAL**

**Aarhus Maskinfabrik**

*Gregers Petersen A/S*

Aarhus

**OSV. S. THOMSEN**  
Murermester  
Hasle . Tlf. 5 86 25 . Aarhus

**SV. AA. STEEN**  
Murermester  
Tingvej 23 . Hasle . Aarhus

**V. KNUDSEN HEE**  
Murermester  
Hasle . Tlf. 5 61 04 . Aarhus

**DURUP THOMSEN**  
Malermester  
Hasle Aarhus

**BERNHARD VIDEBÆK**  
Tlf. Aarhus 54 12 13

**LIPPERT & STOCKHOLM**  
Malermester  
Tlf. Viby 312 Viby Jyll.

**E. HANSEN & H. HJELM**  
Murermestre  
E. HANSEN:  
I. P. Larsensvej, tlf. 6 03 23  
H. HJELM:  
Hovedgaden 111, tlf. 6 00 85.  
**Brabrand**

**FOLKETEATRET**  
AARHUS

**GLARMESTER J. I. DALGAARD**  
Kongevej 26  
Viby Jyll. Tlf. 4 12 25

Tømrermester  
**R. HUNDERUP-JENSEN**  
Ørnegårdsvej 23, Holme, Viby Jyll.

## AARHUS STEVEDORE CO.

**PETER JENSEN**  
Tømrer & snedkermester  
Hans Tausensvej 9, Viby Jyll. Tlf. Aarhus 4 11 76

*Terrazzokompagniet*  
Eckersbergsgade 13 Aarhus Tlf. 2 02 46

**WILCKEN & WULFF**  
Rådgivende ingeniører  
Tjørnevej 6 Risskov, Aarhus

**POUL PEDERSEN**  
Snedkermester  
Enebærvej 66 . Tlf. Risskov 9769

**OLAF BAHN**  
Isoleringsforretning  
Tlf. 3 56 52 Aarhus

**O. S. JENSEN**  
Tømrermester  
Tlf. 5 60 23 . Hasle . Aarhus

**O. ROHDE NIELSEN**  
Murermester  
Hasle . Tlf. Aarhus 5 82 27

## Birkesig Kalkværk

Balle st.

Aktieselskabet  
**Landbobanken i Randers**

## Nordjysk Andels-Fjerkræslagteri

Randers

**E. FILTENBORG PERSSON**  
Industrigården  
Tlf. Randers 4925

**C. H. SCHMIDT**  
Papir en gros  
Randers

**SØREN AAEN**  
Hammel

## KINO-PALÆET

Randers

**AKTS. FOLKEBANKEN**  
for Rougsø og Sønderhald-  
Ørsted herreder

**E. HENNINGSENS BOGHANDEL**  
Tlf. 26      Holbæk      Tlf. 1026

**HOLBÆK AMTS  
ANDELS-SVINESLAGTERI**

**JENSEN & OLSEN**  
Elektrisk forretning  
Holbæk . Tlf. 365 og 1065

**ASMUSSEN & WEBER**

Holbæk

**HOLBÆK  
JERNSTØBERI**

**HANDELSKOMPAGNIET**

Aktieselskab  
Holbæk

**RYDER**  
Trikotage  
Torvet — Sakskøbing — Tlf. 4265

**M. SKOTTE**  
Aut. General Motors forhandler  
Saxkøbing

**SPAREKASSEN  
I NYKØBING p. F.**

**BOHN HANSEN**  
Rødby

Aktieselskabet  
**SKJELSKØR LAANE- OG  
DISKONTOBANK**

**SKANDERBORG AMTS-  
BOGTRYKKERI**

**OTTO REPIEN**  
Tlf. 234  
Skanderborg

**Randers Fjerkræksport**  
v/ K. J. Christensen  
Vorup Kirkevej. 35 . Tlf. 3124

**NOVOPAN**  
Træindustri A/S  
Pindstrup

**DALGAARD**  
Herning . Tlf. 728  
Den gamle forretning,  
der følger med tiden

**PAUL LEHMANN**  
Chartering - Forwarding  
Steamshipagent  
Herning

**HERNING AUTOHANDEL**  
Tlf. 2100

**INTERNATIONAL TRANSPORT**  
H. P. Therkelsen  
Krusaa . Telex 3313 . Tlf. 7 14 54

**SKÆLSKØR  
FRUGTPLANTAGE A/S**

**A/S KORSØR JERNSTØBERI  
OG MASKINFABRIK**  
Korsør

**GYFA**  
Glamsbjerg

**HADSTEN MØLLE**

**GJERRILD MØLLE**  
Gjerrild

**BRDR. VOLKERTS FABRIKER  
A/S**  
Kolding

**HERNING MEK. VÆVERI**  
Aktieselskab

**AXEL HANSEN**  
Fabrik for strikvarer og jersey  
Herning

**»GENEGA« MØBLER**  
v. N. Mortensen  
Tlf. 966      Herning

**HANS JENSENS EFTF.**  
Trikotagefabrik  
Tlf. 24      Ikast

Margarinefabriken  
**ALFA**  
Vejen

*1/2 Vejle Mælkekompagni*

## Dagbogen fra Dachau

Om kort tid udkommer i Tyskland en bog med en ganske særlig historie.

Det er en dagbog fra den berygtede Dachau koncentrationslejr, ført af en fange i årene 1942—45. Hvordan det lykkedes fangen at skrive sin bog og at skjule den trods SS-mændenes djævelske agtpågivenhed, er en historie for sig.

Forfatteren er Edgar Kupfer-Koberwitz, en 50 år gammel forfatter, der nu bor i Chicago. Han indsattes i Dachau 11. november 1940 og fik nummer 21.711. Han forblev i Dachau gennem hele krigen, lige indtil amerikanerne befriede ham.

I 1942's første måneder blev han sat på arbejde i en lille skruefabrik indenfor lejrens område, og da han det meste af dagen opholdt sig i et halvmørkt hjørne af en barak, fik han mulighed for at nedskrive sine dagbogsoptegnelser. En kammerat, der havde opsyn med skruefabrikens værktøj, påtog sig at skjule bogens blade eet for eet. Han huggede hul i cementgulvet, lagde efterhånden papirerne derned, murede så hullet til og lagde stålplader over. Gemmestedet blev aldrig fundet af SS, og det var nær heller aldrig blevet fundet af Kupfer-Koberwitz og hans kammerat, der også overlevede. Da de ved amerikanernes hjælp begyndte at grave på stedet, opdagede de, at grundvandet i det sumpede terræn var gået op over gemmestedet, — det tog forfatteren en måned med stor forsigtighed at tørre arkene, og det tog ham syv måneder igen at tyde dem, men nu er bogen der.

Dagens Nyheder bemærker hertil, at det er den eneste virkelige dagbog fra den uhyggelige udryddelseslejr.

Det er vist nok den eneste dagbog fra Dachau, men det er ikke den eneste virkelige dagbog fra tyske kz-lejre.

Det lykkedes således den norske arkitekt Odd Nansen, en søn af Fritjof Nansen, at føre dagbog lige fra

13. januar 1942 til befrielsen, nærmere betegnet til 28. april 1945.

Den omfattende og enestående dagbog er udgivet i 3 store bind på

Dreyers forlag i Oslo i 1946. På grund af sin egenart er den også udkommet i udlandet. Den er gennemillustreret af Odd Nansen, der både er en god stilist og en fremragende tegner.

## Mindet om ofrene lever videre

*En hilsen fra italiensk dreng til søn af grænsegendarm, der omkom i Bergen-Belsen.*



Formanden for Frihedsfondens lokalkomité i Kolding, overlæge Erik Ebbehøj, overrækker den lille italienske trækærre med æsel-forspand til den 11-årige Otto Chr. Bergmann.

En lille farvestrålende siciliansk legetøjskærre blev i går af medlemmer af Frihedsfondens Kolding-afdeling overrakt den 11-årige Otto Chr. Bergmann, søn af grænsegendarm O. C. Bergmann, som døde i Bergen-Belsen, meddeler Information for 22. februar.

Kærren var sendt af drengen Giuseppe Fortino i Messina på Sicilien til en jævnaldrende kammerat i Danmark, og kærren har fra Messina hertil »kørt ad« alle veje — konsulater, gesandtskaber, udenrigsministerier til Frihedsfonden, hvor

den efter lodtrækning tilfaldt Otto i Kolding.

Formanden og sekretæren for Frihedsfondens lokalafdeling, overlæge dr. med. Erik Ebbehøj og pastor Anker Sølling, tog ud til Otto Bergmann med kærren, der i hjemmet blev modtaget som et symbol på, at mindet om de tyske kz-lejres ofre lever videre. Otto Bergmann har aldrig set sin fader, som blev taget af tyskerne i slutningen af 1944, sendt til Frøslev og siden til Neuengamme. Han døde i Bergen-Belsen i februar 1945, få dage før sin søns fødsel.